

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu sklepa Sveta o vzpostavitvi posebnega programa Preprečevanje, pripravljenost in obvladovanje posledic v zvezi s terorizmom za obdobje 2007–2013 Splošni program Varnost in varstvo svoboščin

KOM(2005) 124 končno — 2005/0034 (CNS)

(2006/C 65/13)

Svet je 25. julija 2005 sklenil, da v skladu s členom 262 Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosi za mnenje o zgoraj omenjenem dokumentu.

Strokovna skupina za zaposlovanje, socialne zadeve in državljanstvo, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 14. novembra 2005. Poročevalec je bil g. Cabra de Luna.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 422. plenarnem zasedanju 14. in 15. decembra 2005 (seja z dne 14. decembra 2005) s 126 glasovi za in 10 vzdržanimi glasovi.

1. Uvod

1.1 Komisija je Svetu in Evropskemu parlamentu poslala predlog sklepa Sveta o uvedbi okvirnega programa o varnosti in varstvu svoboščin, ki je sestavljen iz dveh instrumentov — posebnih programov za obdobje 2007–2013: *Preprečevanje, pripravljenost in obvladovanje posledic v zvezi s terorizmom ter Preprečevanje kriminala in boj proti njemu*. Okvirni program je usklajen z namero Komisije, da podpre razvoj območja svobode, varnosti in pravice v okviru finančne perspektive 2007–2013, tako da jo razširi na področje državljanstva in s tem postavi tradicionalno pojmovanje pravosodja in notranjih zadev v širši kontekst, v skladu z novim pristopom Združenih narodov o *človekovi varnosti* ⁽¹⁾, ki vključuje „širši, bolj celovit koncept varnosti“. Ta novost je nadvse zanimiva in predstavlja pomemben korak v smeri koncepta varnosti za vse člane družbe. Dodana vrednost okvirnega programa je v njegovi Evropski razsežnosti, ki omogoča sinergije med evropskimi in nacionalnimi ukrepi.

1.2 Komisija vztraja, da je treba državljanstvo, svobodo, varnost in pravico v Evropi razviti skupaj in enotno, načela demokracije, spoštovanja človekovih pravic, temeljnih svoboščin in vladavine prava pa morajo biti uravnovežena. Unija postopoma povečuje svoje dejavnosti na tem področju: začetek je predstavljal Dunajski akcijski načrt ⁽²⁾, sledilo je upoštevanje smernic Evropskega sveta v Tampereju leta 1999. Tako se Unija že ves čas odziva z zakonodajo in programi finančne podpore. Te dejavnosti opredeljujeta tudi Pogodba o Evropski uniji in haaški program, ki ga je Evropski svet sprejel novembra 2004. Evropska varnostna in obrambna politika ter akcijski načrt Evropske unije za boj proti terorizmu sta prav tako poudarila pristop Unije k boju proti terorizmu.

1.3 Vendar pa se morata Evropski parlament in Evropsko sodišče bolj vključiti v ta področja, da zaščitita svoboščine, izhajajoče iz politike, ki jo je predlagala in sprejela EU.

1.4 Unija se je pri razvoju območja svobode, varnosti in pravice doslej osredotočala predvsem na zakonodajo, medtem ko je bila denarna podpora relativno nizka. Zato se mora zdaj posvetiti operativnim vidikom, posebej pri boju proti terorizmu, saj gre za zahrbtno obliko kriminala, proti kateremu je treba takoj ukrepati ⁽³⁾.

1.5 Terorizem kot posebna oblika kriminala danes predstavlja eno največjih nevarnosti za državljane. Okvirni program temelji na predpostavki, da kriminal ogroža posameznikove svoboščine in pravice, demokratično družbo in vladavino prava; svoboda je zato možna le v okviru varnosti in pravnega jamstva. Javni organi in civilna družba morajo razpolagati s sredstvi, ki bodo kos prefinjenim metodam teroristov in kriminalcev, organiziranih in delujočih na mednarodni ravni; na ta način bo mogoče sofinanciranje dvostranskih in nacionalnih projektov, ki so namenjeni spodbujanju inovacij, te izkušnje pa bo mogoče uporabiti na meddržavni ali evropski ravni.

1.6 Organizirani kriminal predstavlja hudo grožnjo EU. Po podatkih Europola polovico skupin organiziranega kriminala v Uniji sestavljajo državljani držav članic. Mnogi med njimi imajo poznanstva v državah zunaj EU, ki so povezane z različnimi oblikami kriminala, kot na primer trgovino z mamili, nezakonitim priseljevanjem, trgovino z ljudmi, finančnim kriminalom, tihotapljenjem in različnimi premoženjskimi delikti.

⁽¹⁾ Poročilo *Human Security Now*, OZN. <http://www.humansecurity-chs.org>.

⁽²⁾ UL C 19, 23.1.1999, str.1.

⁽³⁾ <http://www.europol.eu.int/index.asp?page=publar2004#INTRODUCTION>.

1.7 Vendar pa boj proti terorizmu in organiziranemu kriminalu ne sme ogrozati posameznih svoboščin in vladavine prava; nasprotno, mora jih varovati. Politika boja proti terorizmu in organiziranemu kriminalu ne sme spodkopati ali ogrozati demokratične ureditve, razvoja koncepta posameznikovih svoboščin in predpostavke o nedolžnosti.

1.8 Naraščajoče meddržavno sodelovanje med temi skupinami je zaskrbljujoče, saj kriminalcem odpira nove priložnosti, policijsko delo in uveljavljanje zakonodaje pa postaja vse težje. Boj proti meddržavnemu kriminalu ni mogoč, če državna policija ne more delovati zunaj meja države. Skupine organiziranega kriminala izkoriščajo to slabost, saj pogosto živijo v eni državi članici in delujejo v drugi. Prosti pretok blaga, ljudi, kapitala in storitev je v mnogih pogledih pozitiven, vendar tudi organizirani kriminal ve, kako izkoristiti te svoboščine in prožnost pravnega področja, ki nima ustreznih sredstev, da bi bilo kos njihovim dejavnostim.

1.9 Po podatkih Europol obstaja okoli 3 000 skupin organiziranega kriminala, v katero je vključenih okoli 30 000 poznanih posameznikov, ki aktivno delujejo v Uniji. Vendar pa so te številke, ki temeljijo na podatkih držav članic, zgolj okvirne; resnično število je mnogo višje. Velikost, struktura, organizacija in druge značilnosti takšnih skupin se razlikujejo v posameznih državah članicah in med njimi. Skupine organiziranega kriminala v EU se ukvarjajo z različnimi kriminalnimi dejavnostmi, zlasti trgovino z mamili, nezakonitim priseljevanjem, trgovino z ljudmi, tihotapljenjem, krajo umetniški del iz muzejev in cerkva, goljufijami in finančnim kriminalom.

1.10 EESO je svoje mnenje o tem podal že v mnenju ⁽⁴⁾ o delovnem dokumentu Komisije — *Odnos med varovanjem notranje varnosti in izpolnjevanjem mednarodnih obveznosti in instrumentov* ⁽⁵⁾. Zaključek mnenja se med drugim glasi:

a. Odbor popolnoma podpira usklajeno delovanje proti terorizmu na ravni Skupnosti in odprto metodo usklajevanja, ki jo priporoča Komisija. Vendar pa opozarja, da moramo biti previdni in pri uporabi preprečevalnih in kazenskih ukrepov temeljito razmisliti, ne glede na upravičen val emocij, ki so jih povzročili grozljivi napadi v Združenih državah 11. septembra ter drugi teroristični napadi v EU in drugih državah.

b. Medtem ko Odbor ponovno poudarja, da morajo imeti varovanje človekovih pravic in mednarodni instrumenti zaščite prednost pred drugimi premisleki, se zaveda, da je treba izboljšati skupno politiko notranje varnosti in boja proti terorizmu. Ljudje in dobrine morajo biti učinkovito zaščiteni, ne da bi pri tem ogrozili človeško etiko, zato da bo

vzpostavljeno ravnotežje med različnimi zahtevami pri varovanju pravic in svoboščin.

2. Kratka vsebina dokumenta Komisije

Obvladovanje tveganj za varnost državljanov Unije ter zagotavljanje njihovih pravic in svoboščin je mogoče izboljšati na naslednje načine:

- 1) spodbujanjem in razvojem usklajevanja, sodelovanja in medsebojnega razumevanja med policijo, nacionalnimi oblastmi in drugimi ustreznimi telesi,
- 2) spodbujanjem, podpiranjem in razvojem horizontalnih metod ter orodij za oblikovanje strategij za boj proti terorizmu in kriminalu, kot na primer javno-zasebna partnerstva, pravila obnašanja in najboljše prakse, primerjalna statistika in tehnike odkrivanja kriminala,
- 3) izmenjavo informacij, znanja in standardov za zaščito pomembne infrastrukture ter za obvladovanje posledic terorizma in kriminala na področju civilne zaščite, zaščite žrtev terorizma in prič.

2.1 Predlagane vrste dejavnosti

- evropski projekti, ki jih začne in vodi Komisija, mehanizmi koordinacije in omrežij, kamor med drugim sodijo tudi analitične dejavnosti, kot so študije in dejavnosti, namenjene odkrivanju rešitev, skupaj s posebnimi politikami, urjenjem in izmenjavo osebja;
- nadnacionalni projekti, ki jih začneta in vodita vsaj dve državi članici (ali ena država članica in država kandidatka);
- državni projekti v državah članicah;
- denarna podpora nevladnim organizacijam, ki izvajajo naloge z evropsko razsežnostjo.

2.2 Posebno podporo bodo prejeli:

- ukrepi za operativno sodelovanje in usklajevanje (krepitev omrežij — stikov in povezav, medsebojno zaupanje in razumevanje, izmenjava in razširjanje informacij, izkušeni in najboljših praks);
- analitične dejavnosti, nadaljnje spremljanje in dejavnosti vrednotenja ukrepov;
- razvoj in prenos tehnologije in metodologije;
- usposabljanje, izmenjava osebja in strokovnjakov ter
- dejavnosti obveščanja in razdeljevanja.

⁽⁴⁾ Mnenje EESO z dne 24 aprila 2002 (poročevalec, ki dela brez študijske skupine: g. Retureau) (OJ C 149 z dne 21.6.2002).

⁽⁵⁾ Delovni dokument Komisije — *Odnos med varovanjem notranje varnosti in izpolnjevanjem mednarodnih obveznosti in instrumentov* (KOM (2001) 743 končno).

2.3 Spoštovanje načel subsidiarnosti in sorazmernosti

Kar zadeva načelo subsidiarnosti se okvirni program ne vmešava v področja, ki jih zajemajo programi pod vodstvom organov držav članic; osredotoča se predvsem na področja, katerim evropska raven prinaša dodano vrednost. V tem pogledu dopolnjuje nacionalne programe in povečuje sinergije med dvostranskimi in večstranskimi dejavnostmi.

Kar zadeva načelo sorazmernosti, so dejavnosti opredeljene čim bolj na splošno, upravna in finančna ureditev za njihovo uporabo pa je nadvse preprosta.

2.4 Poenostavitev in racionalizacija

Zakonska oblika in vodenje predlaganih instrumentov sta poenostavljena, financiranje je racionalizirano, določanje prednostnih nalog je bolj fleksibilno, transparentnost pa večja. Morebitni uporabniki se bodo lahko prijaviли prek standardnega sistema.

2.5 Dodeljevanje finančnih sredstev

Predlagani proračun za okvirni program znaša 735 milijonov evrov, od tega je 137,4 milijonov evrov namenjenih programu *Preprečevanje, pripravljenost in obvladovanje posledic terorizma* ter 597,6 milijonov evrov programu *Preprečevanju kriminala in boju proti njemu*.

2.6 Vrste intervencije in metode izvajanja

- denarna podpora na podlagi razpisa,
- pogodbe za javne storitve.

3. Splošne ugotovitve — razsežnost grožnje, ki jo za državljanke EU predstavljata kriminal in terorizem

3.1 Po podatkih Europolja naj bi skupine organiziranega kriminala izkoriščale politično in ekonomsko nestabilnost držav zunaj Unije za lažje izvajanje svoje nezakonite dejavnosti, posebej v državah, v katerih delujejo, in v tranzitnih državah. Posamezniki lahko v kriminal zapadejo aktivno ali pasivno prek korupcije in obljub o boljši prihodnosti. Povečanje kriminala bo izpostavilo strukturne pomanjkljivosti, ki so sploh omogočile kriminalno dejavnost, in tako (na primer) upočasnilo uvajanje demokratičnih ali gospodarskih reform.

3.2 Terorizem je napad na človeško dostojanstvo in najbolj temeljna načela mednarodnega prava. Predstavlja grožnjo vsem državam in vsem ljudem. Pojavi se lahko kadarkoli in kjerkoli in neposredno ogroža temeljne vrednote družb, ki predstavljajo EU in druge mednarodne organizacije⁽⁶⁾: vladavino prava,

⁽⁶⁾ Govor generalnega sekretarja Združenih narodov na vrhu Madridskega kluba o demokraciji, terorizmu in varnosti, Madrid, Španija, 11. marec 2005. <http://www.safe-democracy.org>.

osebno varnost, spoštovanje in strpnost. Teroristična dejanja so zločin zoper človeštvo, demokracijo in človekove pravice; širijo sovraštvo in strah ter gojijo razkol med verskimi, ideološkimi in etničnimi skupinami.

3.3 Ta fenomen že desetletja ogroža ljudi po vsem svetu. Mesta na vseh celinah so bila tarča napadov različnega obsega, a z istim ciljem: ubiti ali povzročiti čim več škode civilistom in necivilistom, uničiti lastnino in infrastrukturo, uničiti podjetja in gospodarstva, ustrahovati prebivalstvo ali skupine ljudi ter izsiljevati oblasti in mednarodne organizacije.

3.4 Uničenje Svetovnega trgovinskega centra v New Yorku 11. septembra 2001 je predstavljalo vrhunec nove vrste svetovnega terorizma, ki se je pričel že s prvim poskusom uničenja zgradb trgovinskega centra leta 1993. Terorizem, ki ga poznamo danes, je brez primere po svojem obsegu in sposobnosti, da izzove nepredstavljive konflikte⁽⁷⁾, ter po svoji odločenosti, da brez razlike in množično ubija civiliste. Civilno letalstvo, nujno potrebna infrastruktura, računalniški sistemi, ki poganjajo večino postopkov, potrebnih za normalno, sodobno življenje, so lahka tarča teroristov, odločenih, da napadejo najbolj ranljivi del družbe: njene državljanke.

3.5 Evropa je prestala hude teroristične napade, vključno z nedavnim primerom svetovnega terorizma v Londonu, 21. julija 2005. Obstaja resnična in stalna nevarnost nadaljnjih napadov, zato moramo biti pripravljeni: prvič zato, da takšne napade preprečimo in drugič zato, da se soočimo s posledicami vseh oblik napadov, ki jih ne moremo preprečiti. Vse bolj smo navajeni bombnih napadov, ki terjajo na stotine smrtnih žrtev in povzročijo zmešnjavo v mestih; vendar pa so teroristične skupine, ki so odgovorne za te napade, dovolj odločne, potrpežljive in opremljene, da izpeljejo napade katastrofalnih razsežnosti, kot na primer uničenje komercialnih letal ali sproženje kemičnih, bioloških ali „hibridnih“ bomb na gosto poseljenih območjih.

3.6 To pa ne sme spodkopavati integritete vladavine prava in ustavno zagotovljenih pravic vseh državljanov. Oblasti se morajo vedno držati zakona, čeprav pri svojih prizadevanjih v boju proti terorizmu lahko včasih nekoliko prekoračijo svoja pooblastila.

3.7 Družbeni in gospodarski politični ukrepi lahko zmanjšajo izključenost in jezo zaradi negativnega vpliva hitrih družbenogospodarskih sprememb, ki jih teroristi pogosto izkoriščajo. V ta namen so potrebni naslednji ukrepi:

- sprejetje dolgoročne trgovinske politike, politike subvencij in politike vlaganj, ki bodo pomagala vključiti marginalizirane skupine in spodbuditi njihovo vključevanje,

⁽⁷⁾ Rohan Gunaratna, *Al Qaeda, viaje al interior del terrorismo islamista*, stran 27. Editorial Servi Doc., Barcelona, 2003.

- nova prizadevanja za zmanjšanje strukturne neenakosti v družbi, odpravljanje diskriminacije določenih skupin,
- programi, usmerjeni na spodbujanje izobraževanja žensk, zaposlovanje in zastopanje družbeno izključenih skupin,
- izpolnitev razvojnih ciljev novega tisočletja (Millenium Development Goals) do leta 2015.

3.8 Preprečevanje terorističnih napadov igra osrednjo vlogo v politiki EU o svobodi, varnosti in pravici; Eurobarometer kaže, da se osem izmed desetih Evropejcev boji terorizma, 83 % prebivalstva Unije verjame v dodano vrednost protiteroristične dejavnosti na ravni EU in jo tudi zahteva. Osrednji dokument na temo protiteroristične strategije EU je *Akcijski načrt EU za boj proti terorizmu* ⁽⁸⁾. Glavne točke dokumenta so:

1. poglobiti mednarodno soglasje in povečati mednarodna prizadevanja v boju proti terorizmu,
2. okrepiti ciljno usmerjene dejavnosti zunanjih odnosov EU s tretjimi državami, v katerih je treba povečati protiteroristične zmogljivosti ali zavezanost k boju proti terorizmu,
3. obravnavati dejavnike, ki spodbujajo podporo terorizmu ali sodelovanje v terorističnih skupinah,
4. zmanjšati dostop teroristov do finančnih in drugih sredstev,
5. povečati sposobnost držav članic, da znotraj EU meja odkrijejo, preiskujejo in preganjajo teroriste in preprečijo teroristične napade,
6. zaščititi varnost mednarodnega prevoza in zagotoviti učinkovit sistem mejnega nadzora;
7. povečati sposobnost držav članic, da obvladujejo posledice terorističnih napadov.

3.9 Ker je terorizem svetovni fenomen, je treba nanj odgovoriti na svetovni ravni, ne le v obliki mednarodnega sodelovanja med državami, organizacijami in mednarodnimi telesi. Vključiti je treba vse družbene plasti: organizirano civilno družbo (vključno z gospodarskimi in družbenimi interesnimi skupinami ter organizacijami splošnega pomena z različnih področij), različne vladne ustanove in javnost. Začeti je treba politično in civilno razpravo znotraj splošnega okvira varnosti in zagotavljanja svoboščin.

3.10 Civilna družba je sposobna in dolžna prevzeti osrednjo vlogo pri enotnem odgovoru na terorizem. Dejstvo, da organizirana civilna družba gradi na aktivnem državljanstvu, ji daje bolj prožen, kreativen in raznolik pogled, na podlagi katerega lahko razvije učinkovitejše preventivne ukrepe kot vlada. Organizirana civilna družba lahko spodbuja širjenje znanja in razumevanje, tako horizontalno kot od spodaj navzgor, saj je

to bistvenega pomena za izgradnjo vključujoče družbe, ki omogoča udeležbo vseh na osnovi civilnega sodelovanja, gospodarskih dejavnosti in izobraževanja.

Pristojni javni organi pa morajo upoštevati predloge organizirane civilne družbe glede ravnotežja med varnostnimi ukrepi in ukrepi za varovanje svoboščin.

3.11 Različni dejavniki — nedržavni udeleženci, gospodarska in družbena gibanja, mediji, interesne organizacije, akademska skupnost, verski voditelji, umetniki in kulturniki, svetovno javno mnenje — morajo pri tem odigrati dejavno vlogo.

3.12 Dinamična civilna družba ima lahko strateško vlogo pri zaščiti lokalnih skupnosti, ukvarjanjem z vprašanjem ekstremističnih ideologij in odzivu na politično nasilje. Civilna družba je odprt prostor, v katerem državljani sami razpolagajo s svojo usodo. Je oblika upora in protesta, vir informacij, javne razprave, družbenega razmisleka in mehanizem premišljevanja, sprave in kompromisa. Civilna družba je forum za različne družbene skupine in namere, daje glas manjšinam in nekonformistom ter prek lastne raznolikosti spodbuja kulturo strpnosti in pluralizma. Civilno družbo sestavljajo radikali in zmerneži, tisti, ki so del sistema, in tisti, ki se nahajajo na njegovem obrobju, tisti, ki se upirajo, in tisti, ki se pogajajo.

3.13 Civilna družba lahko igra pomembno vlogo pri gradnji novega pristopa za koordinacijo svetovnih ukrepov, ki jo je doslej omejeval enostranski pristop in nedavna mednarodna politična nesoglasja. V zadnjih nekaj desetletjih so različni predstavniki civilne družbe ustvarili dinamična mednarodna zavezišтва, ki vključujejo posameznike in skupine z vsega sveta in katerih namen je spodbujati globalne cilje, kot so enakost spolov, mir in človekove pravice, boj proti AIDS-u, varstvo okolja, poštena trgovina, svetovna gibanja za pravico itd.

3.14 Vse bolj prevladuje prepričanje, da dejavnost držav v boju proti terorizmu ne zadostuje, če je ne spremlja dejavna zavezanost civilne družbe in njenih interesnih skupin. Kot forum civilne družbe ima Odbor priložnost in dolžnost, da deluje na področjih, ki sodijo v njegovo pristojnost, da prispeva k protiterorističnim dejavnostim, ki potekajo v EU in v drugih ustreznih forumih. Ta prizadevanja naj bi olajšala trajnostni in dejavni prispevek Odbora k oblikovanju protiteroristične politike EU in evropski civilni družbi omogočila, da določi svojo vlogo v boju proti terorizmu. Predlog sklepa Sveta za vzpostavitev posebnih programov *Preprečevanje, pripravljenost in obvladovanje posledic terorizma in Preprečevanje kriminala in boj proti njem* predstavlja širok in prilagodljiv izbor raznovrstnih pobud.

⁽⁸⁾ <http://www.consilium.eu.int/uedocs/cmsUpload/newWEBre01.en05.pdf>.

3.15 Upoštevati je treba naslednje splošne ugotovitve:

3.15.1 EESO strogo obsoja vse vrste terorizma.

3.15.2 EESO podpira boj proti terorizmu in poudarja poziti ven vpliv imenovanja evropskega koordinatorja za boj proti terorizmu, g. Gijša de Vriesa.

3.15.3 Okrepiti in razširiti je treba napredek v boju proti terorizmu in kriminalu v EU.

3.15.4 Potrebno je učinkovito sodelovanje in usklajevanje med državami članicami na področju uveljavljanja prava, obveščevalne dejavnosti in pravosodja (prednost ima načelo dostopnosti ustreznih informacij); sodelovanje s tretjimi državami mora biti učinkovito in trajno.

3.15.5 Pomemben del predloga Komisije predstavljajo strateška javno-zasebna partnerstva.

3.16 Organizirana civilna družba lahko sodeluje na dveh ravneh: pri preprečevanju napadov in pri obvladovanju posledic, naj so te fizične, psihološke ali ekonomske. V skladu z vrstami dejavnosti, ki jih opisuje predlog in ob upoštevanju velikih neto stroškov, ki jih predlog prinaša, lahko Odbor v okviru svojih pristojnosti spodbuja različne vrste splošnih pobud na področjih, ki jih je obravnaval Svetovni vrh o demokraciji, terorizmu in varnosti, ki se je zaključil 11. marca v Madridu. Na vrhu je bil oblikovan akcijski načrt madridska agenda, katerega namen je bil ustvariti okvir za izvajanje različnih priporočil. ⁽⁹⁾

4. Posebne ugotovitve

4.1 Predlog sklepa Sveta 2005/0034 (CNS) za vzpostavitev posebnega programa „Preprečevanje, pripravljenost in obvladovanje posledic v zvezi s terorizmom“ za obdobje 2007 — 2013

4.1.1 EESO se strinja s splošnimi cilji programa, kot so opisani v členih 3 in 4 predloga Komisije.

4.1.2 V zvezi s primernimi dejavnostmi, ki so naštet v členu 5 predloga, EESO meni, da je treba posebno pozornost posvetiti področjem:

4.1.2.1 „analize, dejavnosti spremljanja, vrednotenja, revizije in inšpekcije“ [člen 5(2) (b)]; čeprav naj bi osnovne raziskave na tem področju potekale v 7. okvirnem raziskovalnem programu,

⁽⁹⁾ www.safe-democracy.org.

ki naj bi po sedanjem predlogu Komisije tem dejavnostim namenil 1 milijardo eurov, naj bi omenjeni program spodbujal uporabno raziskovanje na tem področju in izmenjavo informacij, ki jih oblikujejo t.i. *think-tanks*, akademske ustanove in različne organizacije, ki delujejo kot središča za razprave in oblikovanje političnih predlogov, ki krepijo formalne in neformalne vezi med raziskovalci, analitiki, intelektualci in tistimi, ki sprejemajo odločitve;

4.1.2.2 „usposabljanje, izmenjava osebja in strokovnjakov“ [5(2) (d)], kar se nanaša na zgoraj omenjene dejavnosti, posebej tiste, ki omogočajo ustvarjanje, razvoj in neprekinjeno vzdrževanje visokokakovostnih izobraževalnih programov za jezikoslovce, prevajalce in tolmače jezikov, za katere je le malo strokovnjakov in ki se uporabljajo za širjenje sporočil o pripravi kriminalnih in terorističnih dejanj ter za propagando, s katero teroristi novačijo privržence;

4.1.2.3 „dejavnosti ozaveščanja in razširjanja“ [5(2) (e)] vključno z dejavnostmi, ki so omenjene v točki 4.2.2.2.1, s posebnim poudarkom na vlogi medijev, ki lahko diskreditirajo nasilje, včasih pa tudi omogočijo neskončno širjenje propagande poznanih terorističnih in kriminalnih združenj; to pomeni, da pravica do poročanja brez cenzure kriminalnim združenjem s terorističnimi namerami omogoča, da so vidni: živo oddajanje posnetkov napadov, ugrabitve in umora talcev teroristov.

4.1.3 V členu 6 bi bilo koristno podrobno pojasniti, kdo se lahko prijavi, tako kot je v členu 5 pojasnjeno za drug program. Glede na to, da se njihovo delovanje nanaša na izredno občutljiva področja, bi morale te organe ali organizacije odobriti politične oblasti Unije, Evropski parlament in Svet, v obliki seznama, ki bi bil potrjen vsako leto.

4.1.4 Člen 14(3) določa, da bo Komisija Parlamentu in Svetu posredovala vmesna poročila o vrednotenju in obvestilo o izvajanju programa. EESO bi moral ravno tako sodelovati v celotnem postopku vrednotenja.

4.2 Predlog sklepa Sveta o vzpostavitvi posebnega programa „Preprečevanje kriminala in boj proti njemu“ za obdobje 2007–2013

4.2.1 EESO se strinja s splošnimi in posebnimi cilji programa [člen 2 in 3].

4.2.2 Čeprav program o temeljnih pravicah in pravosodni program predvidevata socialno in pravno pomoč žrtvam, EESO meni, da je treba posebno pozornost posvetiti zaščiti očitvidcev in žrtev ter spodbujanju in razvoju najboljših praks na tem področju, kot del storitev zakonskega uveljavljanja [člena 3(1) (c) in 3(2) (c)], pa tudi preprečevanju kriminala, kriminologije in razvoja horizontalnih metod ter orodij za strateško preprečevanje in boj proti kriminalu [člen 3(1) (b) in 3(2) (b)]. EESO zato podpira delo Komisije pri pilotskih projektih za boj proti terorizmu, trgovini z ljudmi in pri finančni pomoči za podporo žrtvam terorizma in njihovo zaščito. Na podlagi ocene pilotskih projektov EESO meni, da bodo vodili v oblikovanje trajnega kompenzacijskega sklada za žrtve terorizma.

4.2.2.1 Vse oblike zaščite žrtev terorizma, njihovih družin in otrok: človeški vidik boja proti terorizmu, ki temelji na zaščiti žrtev in spodbujanju vloge civilne družbe, mora postati sestavni del protiteroristične strategije. Žrtve utrpijo nasilje, ki je usmerjeno na vso družbo in na vrednote, ki jih ta predstavlja. Družba ima zato moralno in politično odgovornost, da prepozna grožnjo in se nanjo odzove. Države morajo varovati državljane in jim zagotoviti pravice in svoboščine, predvsem pravico do življenja in pravico do svobodnega bivanja brez strahu in groženj. Žrtve so stvarni vidik terorizma; so glas družbe in njena fronta v boju proti terorizmu. Najbolj učinkovit način za povečanje zavedanja in izgradnjo potrebne družbene zavezanosti za boj proti terorizmu ter oblikovanje civilnega odziva je preusmerjanje pozornosti na poročila žrtev. To je tudi najboljši način za politično in moralno diskreditacijo in osamitev teroristov. V ta namen so potrebni naslednji ukrepi:

- razumevanje in solidarnost mednarodne skupnosti, ki jasno sporoča, da je spoštovanje človekovih pravic osrednji del boja proti terorizmu;
- ukrepi in mehanizmi mednarodne zaščite in pomoči, ki upoštevajo dejstvo, da so žrtve terorizma poseben primer in torej drugačne od žrtev hudega kriminala ali naravnih katastrof;
- razprava o žrtvah je tesno povezana z razpravo o človekovih pravicah; razpravo o človekovih pravicah in temeljnih svoboščinah posameznikov, ki so vključeni v boj proti terorizmu, je treba razširiti, saj mora uskladiti dolžnost držav članic, da spoštujejo človekove pravice pri boju proti terorizmu z njihovo dolžnostjo, da sprejmejo vse potrebne ukrepe za zaščito človekovih pravic posameznikov pri soočanju s terorizmom. Predlog Komisije takšne razprave žal ne omenja;
- spodbujanje ukrepov za zagotavljanje zavezanosti civilne družbe, da se bori proti terorizmu, s sodelovanjem in

dejavno udeležbo interesnih skupin, civilne družbe (zlasti žrtev) na mednarodni ravni;

- EESO poudarja tudi, da je treba sredstva, dodeljena sedanjim evropskim programom za varstvo svoboščin in varnosti ponovno uravnotežiti v korist varstva svoboščin.

4.2.2.2 Na področju preprečevanja kriminala: tihotapljenje drog je najbolj pogosta oblika čezmejnega kriminala v EU, dobro organizirana kriminalna združenja v vseh državah članicah pa zagotavljajo široko distribucijo po vsej Uniji. Trend tihotapljenja različnih vrst drog prav tako narašča.

Trgovina z ljudmi je vedno večji problem v Uniji, gospodarske koristi te dejavnosti pa so precejšnje. EU mora okrepiti svoje operativne zmogljivosti, da bo lahko vpeljala in podprla preiskave o trgovini z ljudmi in povezanimi dejavnostmi, kot so spolno izkoriščanje otrok in prostitucija. EESO meni, da so pobude, kot je *predlog direktive Sveta o kratkoročnih bivalnih dovoljenjih za prejemnike pravne pomoči z namenom zmanjševanja nezakonitega priseljevanja ali žrtve trgovine z ljudmi, ki sodelujejo s pristojnimi organi* ⁽¹⁰⁾, ki krepí instrumente za boj proti nezakonitemu priseljevanju in trgovini z ljudmi ⁽¹¹⁾, nujno potrebne.

Podkupljivost, pranje denarja, finančni prestopki in ponarejanje bankovcev eura so prav tako zaskrbljujoči. Pranje denarja je osrednja dejavnost skupin organiziranega kriminala, ki delujejo v Uniji, saj predstavlja vir financiranja njihovih dejavnosti. Vsi ti dejavniki (različne oblike kriminala in financiranja terorističnih dejavnosti) ustvarjajo sinergijo, ki povzroča nadaljnje izkoriščanje in zlorabo ljudi. Posebej pomembno je torej:

- spodbujanje sodelovanja in strateških zaveznih med javnim in zasebnim sektorjem, zlasti pri oblikovanju najboljših praks ter pri boju proti pranju denarja in financiranju terorizma, pri čemer je treba slediti merilom transparentnosti, poslovne integritete v finančnem sektorju in v neprofitnih organizacijah, v skladu s priporočili FATF ⁽¹²⁾ (glavno mednarodno telo, odgovorno za zaščito mednarodnega finančnega sistema pred pranjem denarja in financiranjem terorizma) in akcijskega načrta EU ⁽¹³⁾;
- spodbuditi uporabo statističnih meril uspešnosti in uporabne kriminologije, ki naj se upošteva v dejanskih ukrepih in politiki;
- razvijanje konvergence med državami članicami pri hitrih in usklajenih metodah odzivanja na teroristične napade;
- uporaba vseh makro-ekonomskih sredstev na ravni Unije za boj proti nezaposlenosti, predvsem med mladimi.

⁽¹⁰⁾ Mnenje EESO z dne 29. maja 2002 (Poročevalec: g. Pariza Castaños) (OJ C 221 of 17/09/2002).

⁽¹¹⁾ KOM(2002) 71 končno z dne 11/02/2002.

⁽¹²⁾ http://www.fatf-gafi.org/document/28/0,2340,en_32250379_32236930_33658140_1_1_1_1,00.html#Introduction.

⁽¹³⁾ <http://www.consilium.eu.int/uedocs/cmsUpload/newWEBre01.en05.pdf>.

4.3 Vrste dejavnosti, ki se jih lahko financira v skladu s členom 4(2):

4.3.1 Posebej je treba poudariti pomen medverskega in medgeneracijskega dialoga pri odkrivanju fundamentalističnih verovanj in spodbujanju najboljših praks, ki omogočajo medsebojno razumevanje, zmernost in demokratično strpnost, ter tako omejujejo radikalizacijo in novačenje novih privrženecv. Boj proti terorizmu zahteva, da temu fenomenu odvzamemo moralno legitimnost; to lahko dosežemo le prek dialoga in razumevanja „druge strani“. Spodbuditi je treba dejavnosti, ki bodo različnim verskim skupinam in njihovim vodjem omogočile, da zgradijo mostove razumevanja, poglobijo složnost in strpnost in pomagajo ustvariti znanje, s katerim bomo lahko odkrili razloge za sovražstvo in načine, da se jim izognemo. Različne verske skupnosti se morajo bolje spoznati med seboj — ta cilj bomo najlažje dosegli s pomočjo ukrepov, ki olajšajo oblikovanje vezi med njihovimi člani.

4.3.2 Ne glede na to, da program Tokovi migracij (Migration Flows) vsebuje ukrepe za družbeno vključevanje in zaposlovanje pripadnikov — zlasti mladih — etničnih, verskih, kulturnih in priseljskih manjšin, bi moral tudi omenjeni program razviti najboljše prakse iz uspešnih metodologij na tem področju, posebej pri usposabljanju in izmenjavi osebja (člen 4.2).

4.3.3 Z vidika organizacij civilne družbe je EESO prisiljen izraziti kritiko nedavnega osnutka predloga Komisije, ki se nanaša na kodeks delovanja neprofitnih organizacij, ki naj bi spodbujal transparentnost in finančno odgovornost le-teh. Predlog bi lahko negativno vplival na vse evropske nevladne organizacije in jih diskreditiral ter tako uničil njihov najbolj uporaben družbeni kapital: zaupanje javnosti in lokalnih, državnih ter evropskih institucij.

EESO razume pomisleke o zlorabi neprofitnih organizacij za financiranje terorizma in drugih nezakonitih dejavnosti. Vendar pa je treba za to poskrbeti prek običajnih instrumentov za preprečevanje in pregon, ki so na voljo vladam različnih držav članic. Predvsem je treba nadaljevati s sprejemanjem statutov za

evropsko združenje in evropsko vzajemno družbo, ki je bilo žal odloženo.

4.3.4 EESO ponovno opozarja na pomen dejavnosti, opisanih v točkah 4.2.2.2 in 4.2.2.3: „*usposabljanje, izmenjava osebja in strokovnjakov*“ ter „*dejavnosti ozaveščanja in razširjanja*“.

4.3.5 Umetnost in kultura bi morala imeti pomembno vlogo pri oblikovanju načrta za civilni odziv na kriminal in terorizem ter predstavljati sredstvo za izražanje razumevanja različnih pogledov oziroma pogledov, ki so drugačni od prevladujočih pogledov v naših državah.

4.4 V zvezi s členom 14 (vrednotenje) veljajo pripombe iz točke 4.2.4.

5. Zaključek

5.1 EESO je prepričan, da sta oba predloga okvirnega programa nujno potrebna. Če bo pri vmesnem vrednotenju presodil, da je program napredoval, meni, da je treba predlogoma zagotoviti več denarne pomoči.

5.2 EESO mora biti na svojem področju vključen v dialog s Komisijo in Evropskim parlamentom, da se zaključi letni načrt programa in s tem povezan postopek vrednotenja.

5.3 Poleg tega EESO ponovno poudarja, da bi morale biti metode, uporabljene v sedanjih evropskih programih za varovanje svoboščin in varnosti, v ravnotežju z varovanjem svoboščin, kot je navedeno v mnenju o haaškem programu: Deset prednostnih nalog za naslednjih pet let — Partnerstvo za evropsko prenovo na področju svobode, varnosti in pravice (KOM(2005) 185 končno) (SOC/209)).

5.4 Zaščita temeljnih pravic, svoboščin in varnosti je odgovornost vseh članov družbe, začne se že v nižjih razredih osnovne šole z učenjem skupnih vrednot in mora potekati ob nenehnem iskanju ravnovesja med tremi stebri, ki jih predstavljajo svoboda, demokracija in varnost.

V Bruslju, 14. decembra 2005

Predsednica

Evropskega ekonomsko-socialnega odbora

Anne-Marie SIGMUND